

Demokratija ir diktatūra

Demokratija - bendrai priimami sprendimai

Demokratija reiškia valdymo formą, kurioje žmonės turi galimybę dalyvauti priimant svarbius sprendimus. Valstybės valdžia išrenkama rinkimuose dalyvavusių žmonių balsų dauguma.

Demokratija yra priešingybė diktatūrai, kurioje valdžia priklauso vienam asmeniui. Norvegijos valdymo forma yra demokratija. Tai reiškia, kad Norvegijoje gyvenantys žmonės gali dalyvauti valdžios rinkimuose ir įtakoti valdžios priimamus politinius sprendimus. Taip pat išklausoma ir atsižvelgiama į vaikų ir jaunimo nuomonę klausimais, liečiančiais jų gyvenimą.

Žodis „Demokratija“ yra sudarytas iš dviejų graikiškų žodžių „demos“ – liaudis ir „kratein“ - valdau. Demokratijos, kaip valstybės valdymo, idėja kilo Atėnuose maždaug prieš 2500 metų. Norvegijoje yra daug politinių partijų, kurios turi skirtingą supratimą apie valstybės ir visuomenės valdymą. Kiekvienas pilnametis Norvegijos pilietis (virš 18 m.) gali dalyvauti valdžios rinkimuose ir balsuoti už jam labiausiai priimtina partiją.

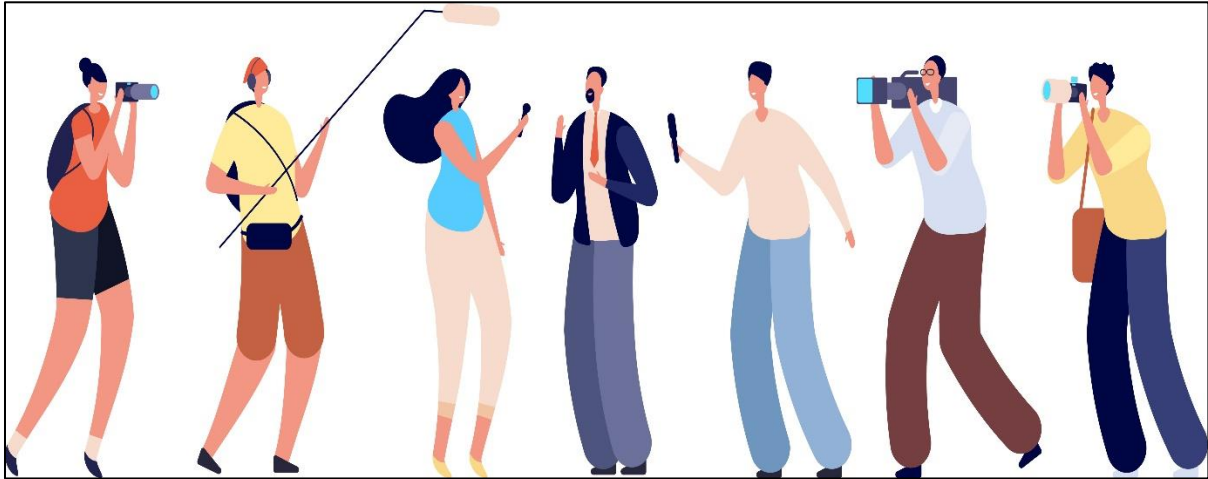
Illustrasjon: Adobe Stock Mst3r.

Žodžio laisvė

Žodžio laisvė yra neatsiejama demokratijos dalis. Žodžio laisvė yra laisvė kalbėti, rašyti arba kitokiais būdais skleisti informaciją, įsitikinimus, pažiūras, mintis be cenzūros ir nebijant būti nubaustam. Nuo pat mažens mokomės reikšti savo mintis, jausmus ir nuomonę. Taip pat yra svarbu išmokti gerbti kitų nuomonę, net jei ji skiriasi nuo mūsų. Augant tavo nuomonė yra vis svarbesnė ir vis labiau į ją yra atsižvelgiama.

Demokratija - laisva ir nepriklausoma žiniasklaida

Demokratinėje visuomenėje žiniasklaida turi informacinę funkciją. Politinės partijos (ypač prieš rinkimus) naudojami žiniasklaida norėdamos išreikšti savo idealus ir interesus, bei apie tai informuoti visuomenę. Televizijos, laikraščių ir interneto pagalba, galime sekėti politikų pristatomas programas, diskusijas apie valstybės ir visuomenės valdymą.

Illustrasjon: Adobe Stock MicroOne.

Diktatūra – neribota vieno asmens ar grupės asmenų valdžia

Kai kuriose šalyse valstybės valdymo forma yra diktatūra. Diktatūra yra neribota, jokių įstatymų nevaržoma, asmens ar grupės asmenų valdžia, neatsižvelgianti į daugumos valią. Tai reiškia, kad vienas žmogus (arba žmonių grupė) nusprendžia kaip valstybė turi būti valdoma. Jų sprendimai yra nediskutuotini ir pasipriešinti jiems negalima, net jei tie sprendimai didžiajai žmonių daugumai nepriimtini. Žmonės, nesutinkantys su valdžios priimamais sprendimais, kritikuojantys juos, viešinantys juos, gali būti valdžios persekiojami, sodinami į kalėjimą arba net nužudomi.

Diktatūros formos pagal valdymą ir laisvės varžymą:

- Autoritarizmas (vienvaldystė), kai valdžia ir galia priklauso vienam žmogui, pvz., Adolfas Hitleris Vokietijoje, Josefas Stalinas Sovietų Sąjungoje, Francisco Franco Ispanijoje.

- Oligarchija arba kai valdžia ir galia priklauso grupei asmenų. Tokią valdžią turi šalys, kuriose didelį vaidmenį priimančius politinius sprendimus vaidina armija arba tam tikra viena partija.

Diktatūra – girdimas tik vienas balsas

Šalyse, kur vyrauja diktatūra, valdžios institucijos valdo ir kontroliuoja žiniasklaidą.

Laikraščiai, radijas ir televizija skelbia valdžios užsakytas žinias. Žmonėms yra draudžiama išsakyti ar publikuoti savo nuomonę. Valdžios kontroliavimas, tai ką žmonės sako ir rašo, vadinamas cenzūra.